

Bolesław Sprengel
Katarzyna Amrozy

Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Toruń
ebsprengel@wp.pl
katarzynaamrozy@wp.pl

RECENZJA KSIĄŻKI

Joanna i Rafał Pasztelańscy, *Policjanci. Za cenę życia*

„Ja, obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, świadom podejmowanych obowiązków policjanta, ślubuję: służyć wiernie Narodowi, chronić ustanowiony Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej porządek prawny, strzec bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli, nawet z narażeniem życia”¹ – tak brzmią pierwsze słowa policyjnej roty, składanej przed podjęciem służby przez policjantów. Te słowa również znajdują się na początku książki małżeństwa Pasztelańskich *Policjanci. Za cenę życia* oraz towarzyszącą czytelnikowi podczas jej lektury.

Jest to zbiór dziewięciu reportaży. Wszystkie opisują przypadki policjantów, którzy stracili życie – nie tylko w trakcie czynnej służby, ale także w czasie wolnym od pełnienia obowiązków. W rozpoczynającym publikację prologu Joanna Pasztelańska stwierdza: „Będzie trochę hołdem, trochę rozliczeniem z przeszłością”². By zrelacjonować wydarzenia, autorzy sięgają nie tylko do oficjalnych źródeł, takich jak opinie ekspertów, zapiski z sekcji zwłok, komunikaty, orzeczenia sądowe, ale przede wszystkim do wspomnień świadków tych tragicznych wydarzeń – kolegów, bliskich, członków rodziny. To na tej podstawie kreślą portrety poszczególnych policjantów oraz całej formacji.

Historie zostały zilustrowane zdjęciami oraz krótkim podsumowaniem policyjnej kariery funkcjonariusza. Na końcu książki znajduje się swoista księga pamięci, zawierająca nazwiska zmarłych policjantów i policjantek, list prezesa zarządu Fundacji Pomocy Wdowom i Sierotom po Policjantach, Ireny Zając, a także krótki fragment poświęcony funkcjonariuszom poległym na służbie w II RP.

¹ Art. 27 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji (Dz.U. 1990, nr 30, poz. 179, z późn. zm.).

² J. Pasztelańska, R. Pasztelański, *Policjanci. Za cenę życia*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2016, s. 7.

Z pewnością wyodrębnienie tylko dziewięciu historii było trudnym wyzwaniem. Jakie bowiem powinny być kryteria wyboru? Joanna i Rafał Pasztelańscy skupili się na różnych aspektach policyjnej rzeczywistości. Niektóre sprawy, takie jak chociażby akcja w Magdalence, są obecne w medialnej debacie o policji do dzisiaj, inne pokazują zmiany, które nastąpiły od początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku oraz zwracają uwagę na ówczesne błędy. Natomiast część zdarzeń uświadamia, że na przebieg służby policyjnej wpływa nie tylko profesjonalizm, umiejętności czy osobowość, ale także przypadek i znalezienie się w niewłaściwym czasie i miejscu.

Marek Sienicki – zmarł w wyniku postrzelenia przez złodziei w Bytomiu. Robert Stefanik – nie przeżył upadku w trakcie pokazów lotniczych w Inowrocławiu. Marek Cekała – ofiara porachunków polskiej mafii, zastrzelony w Mikołajkach. Andrzej Werstak, Wiktor Będkowski, Bartłomiej Kulesza – ponieśli śmierć z ręki więziennego strażnika z Sieradza. Justyna Zawadka, Tomasz Twardo – zginęli w wypadku samochodowym po tym, gdy przewozili służbowym autem nieupoważnioną osobę na polecenie warszawskiego komendanta. Mirosław Żak, Marian Szczucki, Dariusz Marciniak – brali udział w strzelaninie w Parolach i Magdalence. Piotr Molak – nie przeżył wybuchu ładunku bombowego na stacji paliw w Warszawie. Andrzej Struj – zaszytletowany przez chuligana, również w Warszawie. Marek Dziakowicz – walczyński policjant, który utonął próbując uratować młodego człowieka.

Takich wydarzeń jest więcej. Rafał Pasztelański komentuje to następująco: „Kolejne artykuły o niedofinansowaniu stróżów prawa, o złych przepisach, bzdurnych pomysłach czy robieniu prywatnych folwarków z jednostek policji nie robiły na kolejnych władzach większego wrażenia”³. Czasami musiało dojść do tragedii, by zostały podjęte odpowiednie kroki pozwalające zapewnić bezpieczeństwo tym, którzy na co dzień za nie odpowiadają. Jeden z rozmówców gorzko stwierdził, że odpowiedni sprzęt był cenniejszy niż obsługujący go funkcjonariusz. Rozpoczynający książkę reportaż zwraca uwagę na to, jaka była polska policja w trakcie transformacji po okresie funkcjonowania milicji i PRL-u. Zmieniła się nie tylko sama formacja, regulacje prawne, ekipy rządzące, ale także społeczeństwo. Rosnący wzrost zaufania obywateli do policji jest chyba najlepszym tego przykładem.

Pisząc o tak bolesnych przeżyciach, trudno czasami uniknąć patosu i gloryfikowania zmarłego. Choć autorzy nieustannie podkreślali, że zmarli policjanci byli tylko ludźmi, mającymi swoje wady, można odnieść wrażenie idealizowania ich jako funkcjonariuszy. Przeszkadza również teoretyzowanie na temat tego, o czym mogli myśleć bohaterowie historii przed śmiercią. Reportaż różni się od naukowej publikacji, jednak nie oznacza to, że można stosować w nim takie niepotwierdzone domysły.

Nie zostało to wprost nazwane, jednak w książce *Policjanci. Za cenę życia* można było zaobserwować elementy kultury policyjnej, takie jak poczucie solidarności (według stwierdzenia, że policjant nigdy nie będzie sam), specyficzny sposób ostrzegania rzeczywistości, żargon, relacje z przełożonymi i osobami spoza Policji. To jednocześnie próba pokazania policyjnych realiów szerszemu gronu odbiorców, nie tylko spośród osób mundurowych. Wybór akurat takiej tematyki miał służyć za-

³ Tamże, s. 8–9.

akcentowaniu trudów służby, która nie zawsze jest tak kolorowa, jak pokazują popularne filmy lub co można wyczytać w kryminałach.

„Nie zdążył się pożegnać, zostawił płaczącą wdowę. Bo śmierć ma wliczoną w ryzyko zawodowe. Miał pogrzeb na koszt państwa i pośmiertny awans. Ból serca bliskich, a przesłanie dla Was: »Obudźcie się ludzie i przejrzyjcie na oczy. Jesteśmy tacy jak Wy i może to Was zaskoczy«”⁴ – zacytowany fragment piosenki, autorstwa policjanta z Oddziału Prewencji Olsztyn, został również umieszczony w książce *Policjanci. Za cenę życia*. Skłania on do refleksji nad tym, dlaczego, mimo wielu trudów i niedogodności, ludzie wciąż chcą wstępować w szeregi Policji i służyć na rzecz bezpieczeństwa.

Bibliografia

Pasztelańska J., Pasztelański R., *Policjanci. Za cenę życia*, Kraków 2016.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji (Dz.U. 1990, nr 30, poz. 179, z późn. zm.).

Kowalewski M., Kurs T., *Biały kask, czarna pala – rapowany hymn policji*, <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,3892305.html> (dostęp: 04.01.2017) .

⁴ M. Kowalewski, T. Kurs, *Biały kask, czarna pala – rapowany hymn Policji*, <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,3892305.html> (dostęp: 4.1.2017) .

SPIS TREŚCI

Wojciech Czajkowski, Jolanta Wąs-Gubała	
Bezpieczeństwo personalne w perspektywie kulturowej	5
Personal security in cultural perspective	
Andrzej Urbanek	
Tsunami – zagrożenie ekologiczne bezpieczeństwa powszechnego	17
Tsunami – an ecological threat of the public safety	
Anna Rychły-Lipińska	
Model bezpieczeństwa jednostki we współczesnym zmieniającym się otoczeniu – wstępne rozważania	33
The model of human security in the turbulent environment – preliminary considera- tions	
Aneta Kamińska-Nawrot	
Kontrola osobista – racjonalność ustawodawcy	45
Personal search – legislator rationality	
Józef Sadowski	
Cybernetyczny wymiar współczesnych zagrożeń	57
A cybernetic dimension of the contemporary threats	
Stanisław Kozdrowski	
Metody i zakres gromadzenia danych do statystyki policyjnej w II Rzeczypospo- litej (1919–1934)	77
Methods and scope of the data collection to police statistics in the second Polish Re- public (1919–1934)	
Mateusz Ziętarski	
Strategia <i>modus vivendi</i> jako element wzmacniający bezpieczeństwo w stosun- kach polsko-ukraińskich	89
<i>Modus vivendi</i> strategy as strenghten element security in the polish-ukrainian relations	
Ireneusz Bieniecki	
Szkoła chorążych wojsk ochrony pogranicza w Kętrzynie i jej rola w przygoto- waniu kadr dla obronności kraju w latach 1969–1991	101
The military school of troop border protection in Kętrzyn and its role in preparing staff for national defence in the years 1969–1991	

Andrzej Stec	
Polska i Ukraina na tle zmian w układzie geopolitycznym	119
Poland and Ukraine against the background of changes in the geopolitical system	
Ewa Matuska	
Zagrożenia psychospołeczne związane z pracą	129
Psychosocial hazards related to work	
Mariusz Terebecki, Marcin Olkiewicz	
Jakość zabezpieczeń informacji determinantą rozwoju bankowości internetowej	143
Quality of information security for determinants development of internet banking	
Małgorzata Beskosty	
Zarządzanie bezpieczeństwem informacji	163
Information security management	
Bolesław Sprengel, Katarzyna Amrozy	
RECENZJA KSIĄŻKI, Joanna i Rafał Pasztelańscy, <i>Policjanci. Za cenę życia</i>	173

